Kommittémotion SD154

SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2811

av Clara Aranda m.fl. (SD)

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2027 inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Bakgrund

Utgiftsområde 18 omfattar statliga insatser inom samhällsplanering, bostadspolitik, byggande, lantmäteriverksamhet och konsumentpolitik. Området omfattar bland annat samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet samt bostadspolitiskt inriktad verksamhet. Under det första halvåret under 2026 uppger SCB att antalet påbörjade nybyggnationer uppgick till 15 350 bostadslägenheter i Sverige. Det är en ökning med 8 procent jämfört med 2025 och kan sannolikt kopplas till den nya plan- och bygglag som trädde i kraft i december 2025. Reformen hade som huvudmål att genomföra omfattande regelförenklingar och därmed minska kostnaderna för nybyggnation och renovering för att öka byggtakten. En ökad byggtakt har länge varit eftertraktat inom bostadspolitiken för att försäkra en bostadsmarknad i balans och för att komma till bukt med bostadsbristen. Enligt Boverket har en majoritet av Sveriges kommuner lidit av bostadsbrist sedan 2002. För första gången på två decennier så

rapporterar dock Boverket att det finns fler kommuner som rapporterar att det råder balans på bostadsmarknaden än att det råder bostadsbrist. Detta är självklart en mycket positiv utveckling som kan ses som ett kvitto på att Tidöregeringen genomförande av omfattande regelförenklingar för att öka byggtakten samtidigt som man förstärkt möjligheten till eget boende. Den nya plan- och bygglagen har förenklat och förkortat tillståndsprocesserna och byggtiderna, samtidigt som regeringen äntligen verkat för genomförande av det så kallade Sverigehuset, ett standardiserat, typgodkända småhus som gör det mer ekonomiskt överkomligt för nya husägare att bygga sitt första boende.

Ett ökat småhusbyggande är nödvändigt då Hyresgästföreningen uppger att småhus är den mest eftertraktade boendeformen bland svenskar. Trots det så ansvarar flerbostadshus för merparten av ökning i byggandet. Att byggandet inte i större utsträckning motsvarar efterfrågan är därför ett centralt problem inom bostadspolitiken. Främst så bidrar det till låsningseffekter på bostadsmarknaden då personer inte kan flytta över till en mer eftertraktad boendeform. Därtill så innebär det minskade utbudet av småhus också att färre människor ges möjlighet till den ekonomiska självständighet som ett ägt boende innebär.

Gällande konsumentpolitiken så har regeringen fokuserat på överskuldsättning och osunda affärsmetoder de senaste åren. Främst har detta arbete varit fokuserat på lotteriförsäljning, aggressiv marknadsföring och bristande kreditprövningar. Dessa frågor är fortsatt aktuella då utredningen 2026:1 vittnar om en fortsatt utbredd bedrägeriverksamhet.

Politisk inriktning

Att bostadsmarknaden upplevt en positiv utveckling den senaste perioden betyder inte att bostadspolitikens viktiga roll i svensk politik är överspelad. Tvärtom så innebär det att det krävs att den sittande regeringen och att budgeten ser till att den nuvarande utvecklingen kvarstår. Därtill så innebär den förbättrade situationen ökade möjligheter för politiken att fokusera på andra bostadspolitiska utmaningar än enbart behovet av att öka byggtakten.

En sådan utmaning som nu kan få ökad betydelse är att bostadsbyggandet i högre grad kan fokusera på att förse människors med den boende typ som de efterfrågan snarare än att enbart förse människor med en dräglig bostad att inkvarteras i. För att åtgärda detta tillsatte Tidöregeringen en kommissionär med uppdrag att utreda hur andelen byggda

småhus kan öka. Kommissionärens rapport ska slutredovisas under 2027, och ifall Sverige ska komma till bukt med obalansen mellan bostadsbeståndet och de eftertraktade boendeformerna så behöver egnahemsreformen och reformerna om Sverigehuset genomföras fullt ut.

På konsumentpolitikens område bör den tidigare Regeringens arbetet mot överskuldsättning och osunda affärsmetoder fullföljas fullt ut under 2027. Behovet av ett stärkt konsumentskydd kvarstår och det finns mycket arbete kvar för att motverka aggressiva försäljningsmetoder, bristfälliga kreditprövningar och andra konsumentskadliga metoder.

Tabell 1: Anslagsförslag 2027 för utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik

Tusental kronor

Ramanslag		**Regeringens förslag**	**Avvikelse från regeringen**
1:1	Bostadspolitisk utveckling	405 600	5 000
1:2	Statsbidrag till byggemenskaper	4 000	±0
1:3	Boverket	324 725	2 000
1:4	Statens geotekniska institut	59 903	20 000
1:5	Lantmäteriet	958 532	20 000
2:1	Konsumentverket	200 726	4 000
2:2	Allmänna reklamationsnämnden	69 095	−4 000
2:3	Fastighetsmäklarinspektionen	44 999	±0
2:4	Bidrag till miljömärkning av produkter	3 124	±0
99:1	UO18	±0	±0
Summa		**2 070 704**	**47 000**

1:1 Bostadspolitisk utveckling

Svenska hem-projektet är Sverigedemokraternas förslag för att möjliggöra minst 100 000 egna hem på tio år. Svenskar uppger att småhus är den mest eftertraktade boendeformen trots att det de senaste åren byggts mångt mycket färre småhus än vad det har byggts hyresrätter. Sverigedemokraternas politiska ambition är därför att få till en historisk satsning på byggandet av standardiserade småhus som arbetades fram under 2026. För att förverkliga ambitionen att möjliggöra byggandet av 100 000 standardiserade småhus under loppet av tio år så är det första steget att tillsätta en nationell samordnare för att tydligt strukturera och påbörja projektet. För detta så anslår Sverigedemokraterna fem miljoner kronor under anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling. Samordnaren ska ha i uppdrag att föra samman stat, kommuner, SBAB, banker och byggbranschen för att

genomföra projektet. Samordnaren ska också ta fram kostnadsberäknade förslag för de satsningar som krävs för genomförandet, såsom förmånliga Sverigehuslån via SBAB, slopade begränsningar i ränteavdraget för första hemmet, möjlighet att räkna eget arbete i bostaden som en del av kontantinsatsen, slopade kostnader för lantmäteriförrättning och stämpelskatt på pantbrev, typgodkända småhus och enklare bygglov samt tillgång till mark för småhus.

1:3 Boverket

Övergångsbudgeten låter planeringsstödet för småhus upphöra vid årsskiftet. Samtidigt kan vi konstatera att det i många kommuner redan finns planlagd mark med byggrätter för småhus som inte bebyggs vissa fall beror det på marknaden men ofta även för att äldre detaljplaner innehåller bestämmelser som inte längre är ändamålsenliga, och som kommunerna inte har resurser att ändra. Att ta tillvara den marken är ett snabbt och billigt sätt att öka småhusbyggandet och förverkliga vallöftet om 100 000 Sverigehem under en tioårsperiod. Boverket bör därför få i uppdrag att kartlägga outnyttjade byggrätter för småhus i gällande detaljplaner och analysera vad som hindrar att de byggs ut. Boverket bör också ta fram vägledning för hur kommuner på ett enkelt sätt kan ändra eller upphäva äldre planer som hindrar småhusbyggande.

Anslaget 1:3 Boverket bör ökas med 2 000 000 kronor årligen 2027–2029 för detta uppdrag. Satsningen kostar 2 miljoner kronor per år, sammanlagt 6 miljoner kronor för de tre åren.

1:4 Statens geotekniska institut

Sverigedemokraterna vill stärka styrningen, samordningen och tillsynen av Sveriges kommunala vattentjänster. Tillgång till rent dricksvatten och fungerande avloppssystem är en grundläggande del av samhällsinfrastrukturen, men dagens ansvarsfördelning är splittrad mellan kommuner, länsstyrelser och ett stort antal statliga myndigheter. För att säkerställa en mer likvärdig och robust vattenförsörjning i hela landet föreslår Sverigedemokraterna att utreda en ny nationell samordningsfunktion med ansvar för tillsyn, vägledning och strategisk utveckling av vattentjänsterna. Under 2027 vill Sverigedemokraterna avsätta 20 miljoner kronor för att utreda samt förbereda inrättandet av en nationell myndighet med ansvar för samordning, tillsyn och vägledning inom området. Ambitionen är att den nationella myndigheten ska vara verksam från och med 2028.

1:5 Lantmäteriet

Sverigedemokraterna vill se att uppdraget för att etablera en obruten digital samhällsbyggnadsprocess (LI2026/00330) fortsätter även 2027. I regeringens övergångsbudget för 2027 saknas finansiering för det fortsatta genomförandet av LI2026/00330. Uppdraget var planerat att löpa från och med 2026 till och med 2030 med en beräknad kostnad på 20 miljoner per år. För att säkerställa att arbetet kan fortsätta utan att kräva omprioriteringar från Lantmäteriets ordinarie verksamhet vill Sverigedemokraterna se en satsning på 20 miljoner kronor på anslagsområde 1:5. Dessa pengar ska öronmärkas för att Lantmäteriet ska kunna fortsätta sitt arbete med att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen samt för att ge digitalt stöd för bygglovshanteringen.

2:1 Förbättrad konsumentvägledning & 2:2 Allmänna reklamationsnämnden

Omkring hälften av Sverige kommuner erbjuder inte längre konsumentvägledning. Att erbjuda konsumentvägledning är en frivillig satsning från kommunerna och dessvärre har många kommuner valt att rationalisera bort vägledningen. Enbart hälften av dem som kontaktar Konsumentverket når idag en handläggare. Samtidigt har Allmänna reklamationsnämnden fått färre ärenden att hantera sedan en anmälningsavgift infördes 2024. För att stävja denna utveckling och för att prioritera medel där de behövs förslår Sverigedemokraterna att flytta 4,2 miljoner från anslag 2:2: Allmänna reklamationsnämnden till 2:1: Konsumentverket.

Clara Aranda (SD)

Dennis Dioukarev (SD) *Denice Westerberg (SD)*